

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi

VM093:00/2013

Yleistä

SAK pitää tärkeänä metropolihallinnon perustamista esityksessä olevine puutteineenkin.

Metropolikaava, joka kytkee maankäytön sekä asunto- ja liikennepolitiikan yhteen on oleellinen parannus nykyiseen yhdyskuntarakenteen toteuttamismalliin, jonka tuloksena pääkaupunkiseutua pidetään kansainvälisissä arvioinneissa yhtenä hajautuneimmista pääkaupunkialueista Euroopassa. Hajautumisen hintana ovat ongelmat työmarkkinoiden toimivuudessa, yksityisen ja julkisen sektorin alempi tuottavuus, kehnnot poikittaiset julkisen liikenteen yhteydet ja kallis asuminen.

Maakuntatason päätöksenteko on aivan liian heikkoa ohjaamaan alueen maankäyttöä ja asumisen ja liikenteen suunnittelua. Seudun kokonaisuutta vaativat ratkaisut ovat viime kädessä vesittyneet ja kuntaintressit ovat ohittaneet alueen kokonaisedun. Erityisesti asuin-, työpaikka- ja palvelualueiden sijoittelussa on toteutunut ”kasvua kaikkialle” –periaate eli on mahdollistettu useita kasvusuuntia ilman oikeaa priorisointia. Suomessa työpaikat ovat alueella hajautuneet verrattuna esim. Tukholman alueeseen, jossa kasvu on kyetty ohjaamaan keskusalueella ja on voitu kehittää toimivia kaupunginosia. Tällöin tuottavuushyödyt ovat merkittävät. Tässä viitataan SAK:n metropolihallinnon väliraportista antamaan lausuntoon.

Metropolihallinto pitää siis saada liikkeelle. Kansantalouden kannalta on välttämätöntä luoda alueellinen päätöksentekojärjestelmä yhdyskuntarakenteen ohjaamiseksi. Monet yhdysvaltalaiset ekonomistit näkevät yhdyskuntarakenteen tiivistämisestä löytyvän seuraavan tuottavuushypyn ja etsivät kuumaisesti taloudellisia kannusteita yhdyskuntarakenteen tiivistämiseksi.

Joukkoliikenne

Esitys lähtee siitä, että metropolihallinto on joukkoliikenteen toimivaltainen viranomainen metropolialueella. Oikeasti yhtenäinen joukkoliikennejärjestelmä olisi edellyttänyt pakkoa osallistua kustannuksiin ja yhtenäiseen lippujärjestelmään. Osa kunnista voi siis omin päätöksin jättäytyä pois yhteisestä joukkoliikenteen järjestämisestä.

Tästä saattaa syntyä tilanne, että maantieteellisesti jää väliin kunta, joka ei olekaan mukana yhteisessä hinta- ja lippujärjestelmässä. Yhtenäisestä joukkoliikenneketjusta ei näin tule saumatonta. Matkustajan kannalta syntyy epäselviä tilanteita, mikä lippu kelpaa missäkin ja mikä on lippujen hinta.

Siksi on tärkeää, että esitystä muutetaan siten, että kaikille kunnille syntyy velvollisuus osallistua kustannuksiin ja yhtenäiseen lippujärjestelmään.

Maankäyttö ja yhdyskuntarakenne

Metropolikaava korvaa maakuntakaavan. Metropolikaava korvaisi myös yleiskaavan, mikäli se on ristiriidassa metropolikaavan kanssa.

Olennaista on, että metropolihallinto ohjaa yhdyskuntarakentamista aiempaa vahvemmin ydinalueille, osakeskuksiin ja joukkoliikennevyöhykkeisiin ja erityisesti ratojen varsille. Aseman seuduista on synnyttävä kävely- ja pyöräilyetäisyyksiin perustuva yhdyskuntarakenne, jossa päivittäiset palvelut tavoittaa kestävin kulkumuodoin.

SAK:n mielestä maankäytön ja kaavoituksen välineet olisivat voineet olla vahvempia suhteessa kuntiin.

Metropolivaalit

SAK pitää tärkeänä, että metropolivaaleissa on vain yksi vaalipiiri, mikä takaa alueen kokonaisedun päätöksenteossa eikä alueellisia intressejä vahvisteta useilla vaalipiireillä. Vaalijärjestelmän on oltava selkeä ja yksinkertainen eikä Kainuun hallintokokeilun virheitä pidä toistaa.

Henkilöstö

Henkilöstön uudelleensijoittamisessa tulee noudattaa hyvän henkilöstöhallinnon periaatteita, ja mahdollisuuksien mukaan myös henkilön suostumusta siirtoon ja uusiin tehtäviin on kysyttävä. Metropolihallinnon organisointi on tehtävä yhteistoiminnassa koko henkilöstön kanssa. Henkilöstön siirrot on tehtävä liikkeenluovutuksena.

Metropolisopimus

Metropolisopimus korvaa MAL-aiesopimuksen. Metropolihallinto kaipaava kumppanikseen yksiaansuorituksen valtion. Valtionvarainministeriön roolin korostuminen jatkossa on tärkeää, mutta on riittämätön valtiohallinnon MAL-asioiden koordinoimiseksi.

SAK mielestä valtionhallinnossa on koottava MAL-asiat yhteen Rakennetun ympäristön ministeriöön. Vain tätä kautta valtio kykenee ohjamaan omia yhdyskuntarakenteen tavoitteitaan ja metropolihallinto saa vahvan neuvottelukumppanin.

SAK:n näkemykset:

- SAK pitää metropolihallinnon perustamista tärkeänä yhdyskuntarakenteen ohjaamiseksi
- Metropolihallinto edellyttää valtion taholta maankäytön, asumisen ja liikenteen asioiden kokoamista yhteen ministeriöön
- Henkilöstösiirrot on tehtävä liikkeenluovutuksena
- Säädetään kaikille kunnille velvollisuus osallistua joukkoliikenteen kustannuksiin ja yhtenäiseen lippujärjestelmään
- Metropolivaaleissa vain yksi vaalipiiri

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry